

23338 - LITERATURA ITALIANA DEL RENAISSMENT

• ESTUDIS :

- **CICLE** : Segon cicle
 - **SEMESTRE** : Primer semestre
 - **NOMBRE I TIPUS DE CRÈDITS** : 5 crèdits teòrics
 - **TIPUS D'U.V.** : Lliure elecció
 - **HORARI** : Dilluns i dimecres : 11.30 h.-13 h.
 - **PROFESSOR(S)** : Rossend ARQUÉS
-

OBJECTIUS

Curs general, obert a tot tipus d'estudiants interessats en la matèria; no és indispensable en aquest sentit el coneixement de la llengua italiana. El curs pretén donar una visió global del Renaixement italià i, al mateix temps, aprofundir en la vida cultural i literària d'algunes de les ciutats o corts culturalment més actives i significatives de l'època (Venècia, Ferrara, Mantova, Firenze, ect.). El teatre, com a manifestació de diversos gèneres artístics, s'ha revelat un magnífic instrument per a llegir en profunditat la creativitat polifacètica d'aquesta societat, que s'expressa a través de la poesia, el teatre, la música, la pintura, l'arquitectura i l'escenografia, la filosofia etc.

PROGRAMA :

LA CITTÀ E IL TEATRO NEL RINASCIMENTO ITALIANO

0. Le città del Rinascimento: Urbino, Mantova, Ferrara, Venezia, Firenze.
1. Specificità del testo teatrale. 1.1. Costruzione dell'oralità dello spettacolo
1.2. Le lingue della scena.
2. Il teatro e la Corte: 2.1. **Mantova**: L'*Orfeo* (1480).
3. La Commedia: 3.1. Linee generali. Ricezione del teatro classico: Plauto, Terenzio; 3.1.1. **Urbino**: B. Dovizi da Bibbiena, *Calandria* (1513). 3.1.2. **Da Roma a Venezia**: P. Aretino, *La cortigiana* (1525); *La Talanta* (1542); 3.1.3. **Venezia**: L. a *Venexiana* (1928); 3.1.4. A. Beolco (Ruzante), *La moscheta* (1528); *Parlamento de Ruzante che iera vegnù de campo*; 3.1.5. **Firenze**: N. Machiavelli, *La Mandragola* (1518); *Clizia*; 3.1.5. **Ferrara**: L. Ariosto, *La Lena* (1528); 3.2. Intorno alla *Commedia dell'arte*;
3.2.1. Caratteri generali; 3.2.2. Le maschere; 3.2.3. Gli scenari; 3.2.4. Gli esiti.
4. Altre forme teatrali: 4.1. La tragedia.; 4.2. Il dramma pastorale.
5. Altri generi, altri testi: *Orlando Furioso* di Ariosto; *Il cortigiano* di Castiglione; *Il Principe* di Machiavelli. La scrittura delle "Cortigiane" (Veronica Franco, Gaspara Stampa, ecc.)

AVALUACIÓ :

El curs té un caràcter monogràfic, és a dir, que l'estudiant ha de preparar-ne pel seu compte els elements més generals (enquadrament històric, visió general de la literatura i de la cultura de l'època etc.). En aquest sentit, s'aconsella la lectura d'un manual d'història d'Itàlia dels segles XVI-XVII i d'alguns dels manuals d'història de la literatura italiana citats. En especial s'aconsella la consulta del de Guglielmino-Grosser, el de Segre-Martignoni i el de Brioschi-Di Girolamo. Es preveu dues proves d'avaluació: a) la presentació d'un treball, concordat amb el docent i elaborat d'acord amb les seves indicacions; b) valoració (si es vol, fins i tot oral) sobre el programa que l'alumne haurà preparat. Es tindrà en compte també la participació activa a l'aula i l'interès demostrat en referència als continguts, conceptes i textos desenvolupats durant el curs.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

TESTI:

- AA.VV. (1977), *La commedia del Cinquecento*, a cura di G. Davico Bonino, Einaudi, Torino.
AA.VV. (1962-1967), *Commedie del Cinquecento*, 2 voll. con introduzione di N. Borsellino, Feltrinelli, Milano.

- Machiavelli, Aretino, Ruzante, Bruno, (1985), *Teatre del Renaixement*, MOLU, Edicions 62, Barcelona.
- Ariosto, L. (1974), *Orlando furioso*, a cura di M. Turchi, presentazione critica di E. Sanguinetti, Garzanti, Milano, 2 voll.
- Ariosto, L. (1988), *Orlando furioso*, trad. de Jerónimo de Urrea, Ed. y notas de F. J. Alcántara, Intr. de Pere Ginferrer, Planeta, Barcelona.
- Castiglione (1981), *Il libro del Cortigiano*, a cura di A. Quondam, Garzanti, Milano.
- Machiavelli, N. *Il principe*, Feltrinelli, Milano
- STUMENTI CRITICI:
- D'Amico, S. (1958), *Storia del teatro drammatico*, Garzanti, Milano, (1937).
- Apollonio, M. (1954), *Storia del teatro italiano*, Firenze, 1935-45.
- Enciclopedia dello Spettacolo*, Roma, 1954-62
- Pandolfi, V. (1969) *Il teatro del Rinascimento e la Commedia dell'arte*, Lerici, Roma.
- Bonora, E., *La commedia letteraria. Forme del teatro popolare. La Tragedia in SLIG, Il Cinquecento*.
- Borsellino, N. (1973), *Il teatro del Cinquecento*. Letteratura Italiana Laterza, 21, Bari.
- Baratto, M. (1975), *La commedia del Cinquecento*, NeriPozza, Venezia.
- Tessari, R. (1969) *La commedia dell'arte nel Seicento*, Firenze, 1969.
- Tessari, R. (1981), *Commedia dell'arte: le maschere e l'ombra*, Mursia, Milano.
- Zorzi, L. (1990), *L'attore, la commedia, il drammaturgo*, Einaudi, Torino.
- Padoan, G. (1982), *La commedia rinascimentale veneta*, Vicenza.
- Ulysse, G. (1984), *Théâtre et société au Cinquecento. Les rapports sociaux dans la comédie italienne de la fin du Xve siècle au premier tiers du XVIe*, Aix-en-Provence, 2 voll.
- Folena, G. (1991), *Il linguaggio del caos. Studi sul plurilinguismo rinascimentale*, Torino.
- Marotti, F. (1974), *Lo spettacolo dall'Umanesimo al Manierismo. Teoria e Tecnica*, Milano.
- De Panizza Lorch, M. (a cura di) (1968) *Il teatro italiano del Rinascimento*, Ed. Comunità
- Le lieu théâtral a la Renaissance*, Editions du centre national de la Recherche scientifique, Paris.
- Guarino, R. (a cura di) (1988), *Teatro e culture della rappresentazione. Lo spettacolo in Talia nel Quattrocento*, Bologna: Mulino.
- Crusciari, F e SERAGNOLI, D. (a cura di) (1978), *Il teatro italiano nel Rinascimento*, Bologna: IL Mulino
- Ruffini, F. (1986), *Commedia e festa nel Rinascimento. La "Calandria" alla corte di Urbino*, Bologna